

**Тема:** Уявлення про літературну казку як жанр. «Лисичка і Журавель».

І.Я.Франко. Читання . 2 клас.

**Мета:** ознайомити з поняттям літературної казки як жанру; збагатити знання дітей про лисичку і журавля; навчати виразному інтонуванню казки, правильно читати в особах, аналізувати казкові сюжети, розкривати мотиви вчинків дійових осіб, риси їх характерів; розвивати зв'язне мовлення учнів, збагачувати словниковий запас; виховувати інтерес до літературних казок.

**Обладнання:** портрет І.Я.Франка; магнітофонний запис казки; таблиці для розчитування; кросворд загадок, лабіринт; виставка народних та літературних казок; картки зі словами, прислів'ями, віршами; ілюстрації до казки; малюнки для до малювання; казкова скринька.

**Тип уроку:** урок формування умінь і навичок.

Хід уроку:

I. Організація класу.

- Діти! У народі кажуть: «Добрий гість – дому радість». Сподіваюсь, що ви, як і я, раді нашим гостям. Подаруйте їм посмішку, побажайте доброго дня.

*Усі сідайте тихо, діти.*

*Домовляймося – не шуміти,*

*Руку гарно піднімати,*

*Чітко, в лад відповідати,*

*На уроці не дрімати,*

*А знання мерщій хапати.*

*То ж гаразд, часу не гаєм*

*І урок вже починаєм.*

II. Розчитування. Артикуляційні вправи.

- Урок почнемо з розчитування, щоб язичок був слухняним.

Завдання 1.

АЛК	ЛКА
ОЛК	ЛКО
УЛК	ЛКУ
ИЛК	ЛКИ
ІЛК	ЛКІ

- Читаємо склади хором: повільномовкою; чітко, ніби вщипнувши; скоромовкою «спускаємось на парашутику».

Завдання 2.

ТЕ	БЕ
КАШ	КА
ЛИСИЧ	КА
ЖУРА	ВЕЛЬ

Прочитаємо слова, зосереджуючи увагу на лінії (разом; один учень у зворотному напрямку).

Завдання 3.

Слова спокійно жили в книжці,  
В яку вдалось пролізти мишці.  
Вона склади відкусила,  
У себе в нірці схоронила.

\*дусь

под\*га

голо\*

- Який склад підходить до кожного слова?
- Прочитаймо слова разом?

Завдання 4.

Скоромовка.

На болоті журавель  
Цілий день збирав щавель.  
Назбирав собі на борщ.  
Та якраз вперіщив дощ.

- Прочитайте скоромовку мовчки повільномовкою (швидко разом).
- Подумайте, як прочитав би скоромовку кожний з цих хлопчиків.



(Здивовано)



(Радісно)



(Сумно)

- Запам'ятайте цю скоромовку, на наступному уроці ми продовжимо роботу над нею.

Підсумок. Молодці! Ви добре попрацювали. Язичок став слухняним.

III. Перевірка домашнього завдання.

- Над яким оповіданням ви працювали вдома? (А.Коцюбинський «Артист»).

Вибіркове читання.

- Прочитайте, з якими проханнями зверталася бабуся до Максимки?

Чому лише одне він виконав із задоволенням?

Пошук речень за початком.

- Дочитайте речення, які починаються словами:

Максимко хутко...

За столом...

Лише одне дивує...

- Щоб ви могли поради Максимкові?

ІУ. Актуалізація опорних знань. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми вирушаємо в мандрівку до чудової країни. А як вона називається, ви дізнаєтесь, відгадавши кросворд і прочитавши виділене слово.

1. Має вуса, пишний хвіст

І негарну звичку:

Спершу добре він поїсть.

Після – вміє личко. (Кіт).

2. Має клешні й довгі вуса.

Я і сам його боюся:

Бо щипає, мов гусак,

Ну а звать щипаку...(рак).

3. Влітку сіренький,

А взимку біленький,

Довгі вуха має, швидко стрибає. (Заєць).

4. Я руда, низького зросту,

Хитра я і довгохвоста.

На курей я вельми ласа –

В них таке смачненьке м'ясо.

Вовку-брату я сестричка,

А зовуть мене...(лисичка).

5. Хоч не шию я ніколи,

Та голок у мене доволі. (Іжак )

Яке слово утворилося?

Вступне слово вчителя.

Казок чимало є на світі – і веселих, і сумних. А чи можете прожити ви без них? З перших днів дитинства нас супроводжували казкові герої. Народні казки нам читали бабусі та мами, із задоволенням ми слухали їх у програмі «На добраніч діти!».

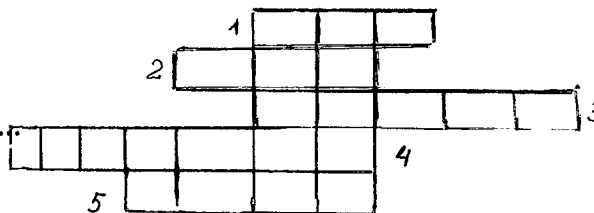
- Пригадайте, які казки вам полюбилися змалку?

- Хто є творцем казок?

Народ почав складати казки ще в глибоку давнину, і передавалися вони в усній формі з покоління з покоління. Над казкою працювали сотні, тисячі людей. Так створювалися народні казки.

(Виставка казок із народними казками).

Під час колективної творчості казки змінювалися, доповнювалися новим змістом, і тому часто одна і та ж народна казка має різні варіанти. Люди, які не знали писемності, розповідали їх усно, а письменники, такі, як І.Франко,



Леся Українка, Н. Забіла, М. Підгірянка записували ці казки. Щось доповнили, щось змінили, і ми з вами отримали авторські казки або літературні. Деякі з них своїм змістом подібні до народних.

(Виставка книжок із авторськими казками).

- Ми починаємо знайомство з казками українських письменників.

У. Робота за темою уроку.

Розповідь «Дізнайся про письменника».

- Іван Франко – великий український письменник. Він написав багато творів для дорослих і дітей. Для молодших школярів написав ряд оповідань, створив збірку казок «Коли ще звірі говорили». Мабуть, усім відомі його чудові казки «Фарбований Лис», «Лис Микита», «Ріпка».

- Хто є героями казки, яку ми читатимемо сьогодні? Відшукайте слова, які сховалися.

А	Л	И	С	И	Ч	К	А	С	С	К
Б	Е	Ж	У	Р	А	В	Е	Л	Ь	П

Інформація «Довідкової служби».

- Послухаймо інформацію «довідкової служби» про лисицю та журавля за таким планом.

- Який зовнішній вигляд?
- Де живуть?
- Чим живляться?
- Яку користь приносять?

1 учень. Лисиця – звір, хижак. Довжина тіла 60-90 см. Гостра морда, пухнастий хвіст, яким вона користується як кермом. Хутро руде.

2 учень. Журавель – великий перелітний птах з довгими ногами, довгою шиєю і прямим гострим дзьобом. Оперення в журавля сіре, хвіст і кінці крил чорні. На голові зверху червона пляма.

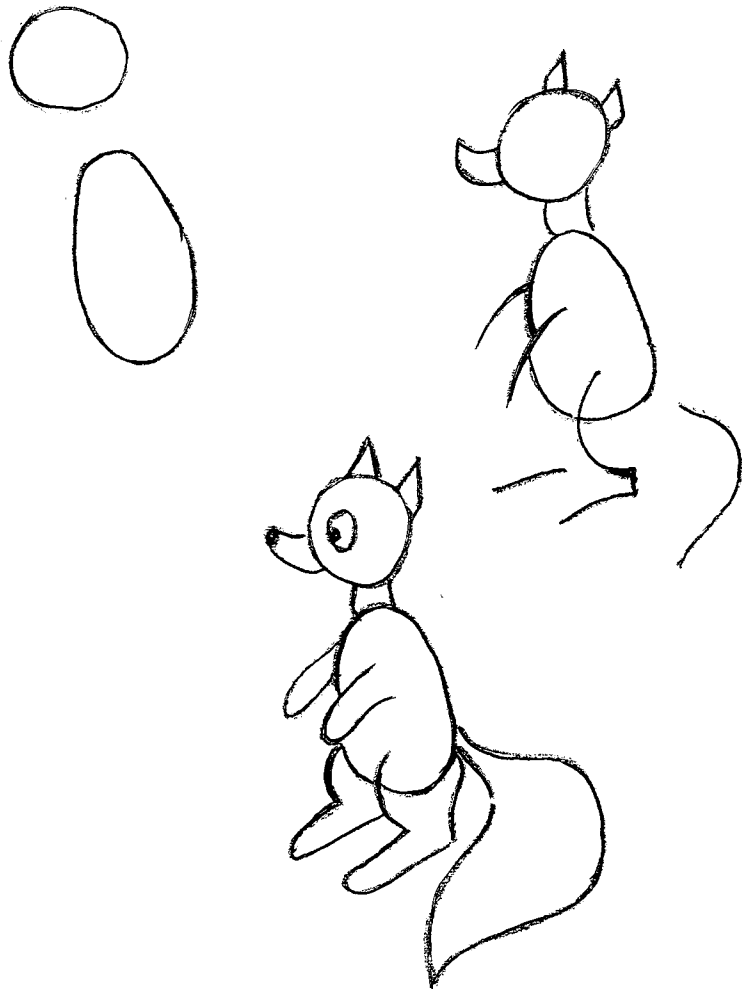
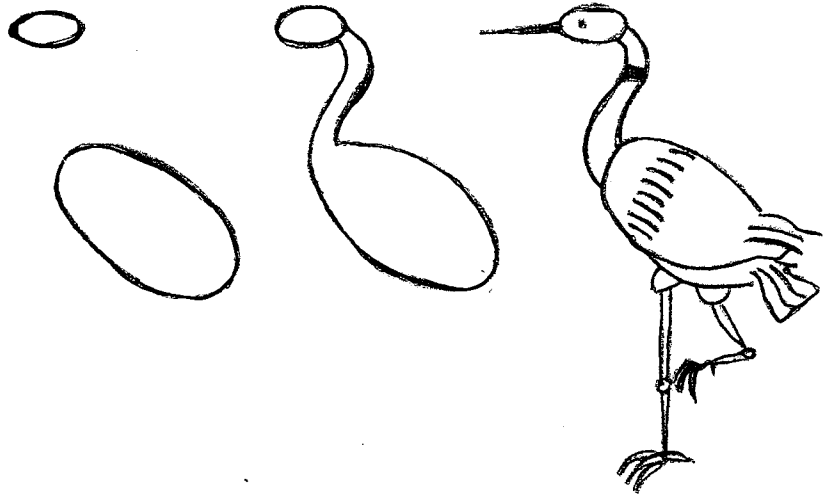
3 учень. Влітку лисиця живе в глибокій норі, а взимку ховається в густих хащах чагарнику.

4 учень. Журавель живе на болоті, біля берегів річок і озер.

5 учень. У лисиці дуже розвинений нюх і слух, за їх допомогою вона відшукує харчі. Вона живиться мишами, гризунами, молодими зайцями, птахами.

6 учень. Журавлі над усе люблять їсти ягоди журавлини. А ще живляться корінцями, рибою, жабами.

7 учень. Лисиця- мисливський звір, її хутро дуже цінне. Як хижак лисиця знищує багато шкідливих гризунів і тим самим зберігає врожай сільськогосподарських культур.



8 учень. Журавлі гарні, горді птиці. Люблять свою землю, оберігаючи її від шкідників. Журавель сірий занесений до Червоної книги України.

Учитель. Люди люблять журавлів, то ж і будують криниці у вигляді журавлів як символ і оберег України.

Хвилинка відпочинку.

- А зараз давайте оживимо наших героїв, адже коли ви малюєте, тоді ви також потрапляєте в казку. Домалюйте хвіст лисичці та дзьоб журавлю.

Підсумок. Молодці! Впоралися з завданням, запам'ятали зовнішній вигляд наших героїв.

Робота над текстом казки.

Словникова робота.

-Підготуємось до читання казки.

*Діти читають слова «луною» за вчителем. Заприятелювали, призволяйся, не погордуй, припрошує, встромлює, випорожнивши, розсердилася, гостинність, зареклася.*

-Доберіть близькі за значенням слова.

Заприятелювали –

Призволяйся –

Читання за звуковим орієнтиром.

-Слухайте уважно, щоб потім дати відповідь на запитання: чи вдалося Лисичці перехитрити Журавля?

Підготовка до читання.

-Як можна охарактеризувати Лисичку? Яка вона? (Хитра. Хижа, підступна, нечесна, улеслива).

-Отже, слова Лисички треба читати улесливо, хитрувато.

-А який Журавель? (Гордий, поважний, справедливий, чемний).

-Отже, слова Журавля треба читати гордо, повчально, ввічливо.

Читання казки вголос за викликом.

-Читаючи вголос, передайте інтонацією образи героїв та їх дії.

-Чи гостинним було частування Лисички?

-А частування Журавля?

-Ким вони залишилися один для одного?

-Як ви розумієте такі слова та вислови:

*Пісним голосом – нудним, нецікавим голосом;*

*Облизня спіймавши – ні з чим, зазнати невдачі.*

Зарядка для очей.

- Настав час відпочити вашим очам. Погляньте на чорний кружечок, пе-

реведіть погляд на білий, потім на червоний. А тепер у зворотньому напрямку. Погойдаємося на гойдалці .  
 Подолаємо вершини гірського хребта.  
 Продовження роботи над казкою.



Вибіркове читання.

-Знайдіть і прочитайте, якими словами запрошувала Лисичка Журавля до себе в гості.

-Яку посудину вибрала Лисичка для частування гостя. Як ви думаєте, чому?

-Уявіть себе на місці Журавля і дайте відповідь на запитання:

-Як він почувався в гостях у Лисички? (Обережно, негостинно).

-Що коїлося в його душі? (Образа, незадоволення, не відчував себе затишно).

-А чи виявилось це зовні?(Ні).

-Підтвердіть свою думку словами тексту. Як відреагувала Лисичка на Журавлине частування? Прочитайте.

-Чому вона не змогла приховати свого обурення?

Поділ казки на частини.

-На скільки частин можна поділити казку? Дайте назву кожній з частин.

-Підготуйте вдома стислий переказ казки.

Читання в особах.

-Назвіть дійових осіб.

-Прочитайте I-шу частину казки в особах до слів...»другого дня».

-Що ви почули, читаючи цей уривок? (Кроки Журавля, запах смачної кашки, стукіт дзьобом).

Фізкультхвилинка.

Робота в парі.

-Доберіть слова, що римуються.

Їв лелека кашу з глека.

Хоч дістать її...(нелегко).

Та в лелеки довга шия –

Він із глека їсти...(вміє).

Лисичка-сестричка по лісу ходила.

Лисичка курятинки зісти...(хотіла).

Та тільки лисичка до ферми добралась,

Всі кури й курчата в курник...(поховались).

Читання Незнайкою.

-Знайдіть верхній абзац на с.63. Відшукайте помилку та прочитайте правильно.

\* *Вибачай, сестричко, - каже, випорожнивши глека, - чим хата бідна,*

*тим і рада, а більше не цей день нічого немає.*

Характеристика дійових осіб.

На дошці малюнки Лисички та Журавля і картка зі словами.

*Нещирість, підступність, винахідливість, доброта, довірливість, щирість, хитрість, улесливість, чемність, ввічливість.*

- Дівчатка! Виберіть слова, що характеризують Лисичку, і покажіть стрілками до неї.
- Хлопчики! Виберіть слова, що характеризують Журавля.

Робота в групах.

Завдання I-ій групі.

Розгляньте малюнки на дошці. Виберіть ті речення з тексту, що відповідають малюнкам.

Завдання II-ій групі.

Знайдіть картку з прислів'ями. Складіть прислів'я і подумайте, яке з них може бути заголовком до нашої казки.

а) зіДру напізються в дібі .

б) кеЯ тучасвання, кета й ннякудява.

Завдання III-ій групі.

Придумайте продовженням казки «Журавель і Лисичка – друзі».

Технологія метод «ПРЕС».

-Прочитайте це твердження: «Журавель вчинив правильно, коли помстився Лисиці».

\* Висловіть свою думку, поясніть, вашу точку зору (починаючи зі слів: «Я вважаю, що...»).

\* Поясніть причину виникнення цієї думки, тобто, на чому ґрунтуються ваші докази (починайте зі слів :»Оскільки...»).

\* Наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, а також факти, що ілюструють ваші докази («...наприклад...»).

\*Узагальніть свою думку (зробіть висновок, починаючи зі слів: («Отже,...таким чином...»)

-Яку позицію ви оберете – ваша справа, але пам'ятайте, що відповідати злом на зло не варто.

VI. Підсумок уроку.

- Яка кінцівка вам сподобалась більше? Чому?
- Чудове це почуття – дружба. Здавна наш народ цінує дружбу й засуджує ворожнечу між людьми. Якщо по-справжньому дружиш з людиною, то хочеться зробити їй щось приємне. Коли гарно другові, то гарно й тобі. Ми повинні пам'ятати, що на добро треба відповідати добром, а зло прощати, щоб світ не став злим. Пам'ятати, що зло – тимчасове, а добро – ві